

Marcin Zieliński, główny ekonomista FOR

Bartłomiej Jabrzyk, analityk FOR

Warszawa, dnia 22 marca 2023 r.

Komunikat FOR 9/2023: Polski dług publiczny wciąż rośnie

Synteza:

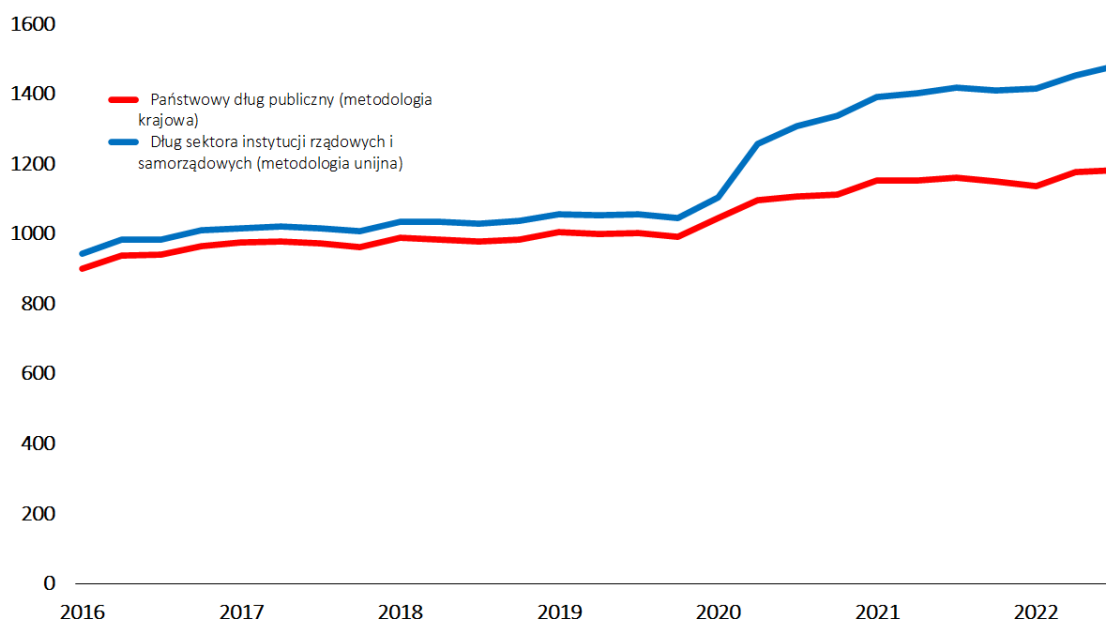
- Od początku 2020 roku do końca trzeciego kwartału 2022 roku dług publiczny Polski, liczony według metodologii unijnej, urósł o 433,3 mld zł, czyli o ponad 11 tys. zł na osobę.
- Dług publiczny w relacji do PKB spada, gdyż wysoka inflacja napędza nominalny wzrost gospodarczy. W 2022 roku realny wzrost gospodarczy jednak gwałtownie spowolnił, a różnica między nominalną i realną zmianą PKB przekroczyła 13 punktów procentowych.
- Według prognozy Komisji Europejskiej w 2023 i 2024 roku Polska będzie płaciła najwyższe odsetki od długu publicznego spośród wszystkich państw członkowskich UE – odpowiednio 5,9% i 5,8%.

Mateusz Morawiecki podczas niedawnej konferencji „Stabilne finanse publiczne w niestabilnych czasach” chwalił się, że za rządów PiS „dług [publiczny] spadnie w relacji do PKB” i to „mimo gigantycznych wydatków w czasach pandemii, mimo ogromnych wydatków na tarczę antyinflacyjną”¹. Podkreślił przy tym, że „nie ma tutaj żadnych haczyków, nie ma żadnych specjalnych operacji”. Trzeba jednak pamiętać, że chociaż dług w relacji do produktu krajowego brutto faktycznie spada, to dzieje się tak za sprawą dwucyfrowej inflacji. Przy obliczaniu relacji długu publicznego do PKB bierze się bowiem pod uwagę nominalny PKB, który w warunkach wysokiej inflacji może rosnąć nawet wtedy, gdy w ujęciu realnym ubożejemy.

Na początek przypomnijmy, że jeśli chodzi o „gigantyczne wydatki w czasach pandemii” i „ogromne wydatki na tarczę antyinflacyjną”, to środki na nie pochodziły z długu. W efekcie polski dług publiczny liczony według metodologii unijnej od początku 2020 roku do końca trzeciego kwartału 2022 roku urósł aż o 433,3 mld zł (41%), czyli o ponad 11 tys. zł na osobę (wykres 1).

¹ A. Oksiuta, K. Mózgowiec, K. Kropiwić, A. Reszczyński, B. Figaj, *Premier: deficyt budżetu w 2022 roku wyniósł 12,4 mld złotych*, Polska Agencja Prasowa, 6 marca 2023, <https://forsal.pl/gospodarka/finanse-publiczne/artykuly/8674826,morawiecki-deficyt-budzetowy-w-2022-r-124-mld-zl.html>.

Wykres 1. Polski dług publiczny według metodologii krajowej i unijnej

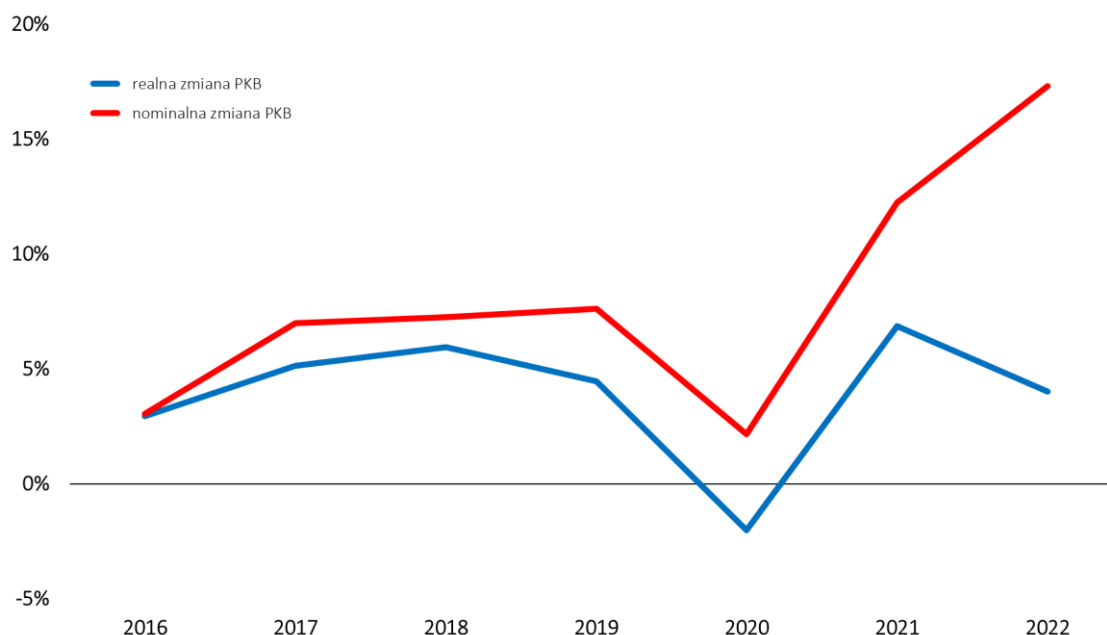


Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych Ministerstwa Finansów

W samym 2020 roku wzrósł również, i to skokowo, dług publiczny w stosunku do PKB – z 45,7% do 57,2%. Spadać zaczął dopiero w kolejnych latach. Warto jednak w tym miejscu przypomnieć, że relację długu publicznego do PKB oblicza się na podstawie nominalnej kwoty długu publicznego i, co niezwykle istotne, nominalnego PKB. W warunkach szybko rosnących cen gospodarka może nominalnie rosnać nawet wtedy, gdy w ujęciu realnym – czyli po oczyszczeniu PKB z wpływu inflacji – kurczy się.

W 2021 roku średnioroczna inflacja w Polsce wyniosła 5,1%, a w 2022 roku osiągnęła poziom 14,4%. W efekcie, mimo że w ubiegłym roku realny wzrost gwałtownie spowolnił, wzrost nominalny przyspieszył – różnica między nominalną a realną zmianą PKB przekroczyła 13 punktów procentowych (wykres 2). Również w tym roku będziemy mieli do czynienia według prognoz z ogromną rozbieżnością między wzrostem realnym i nominalnym. Komisja Europejska przewiduje, że w ujęciu realnym wzrost spowolni do 0,7%, podczas gdy nominalnie będzie dwucyfrowy – 11%.

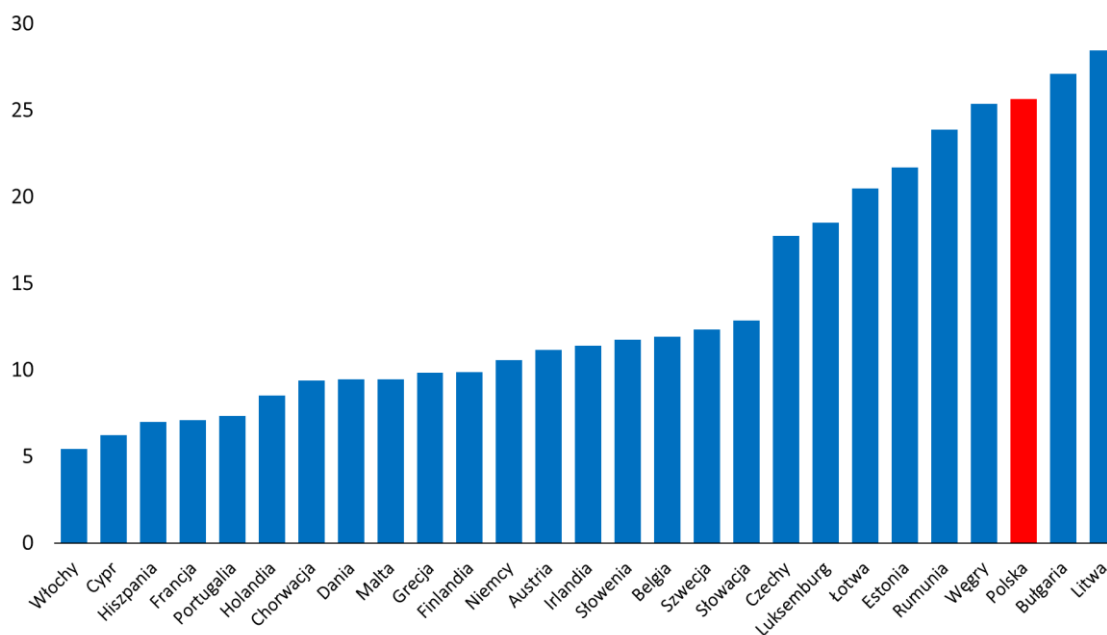
Wykres 2. Nominalna i realna zmiana polskiego PKB



Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych AMECO

Zauważyć trzeba przy tym, że w Polsce różnica między nominalną i realną zmianą PKB jest bardzo wysoka na tle Unii Europejskiej. W ujęciu realnym polska gospodarka urosła od 2019 roku o 8,9%, podczas gdy wzrost nominalny osiągnął poziom 34,5%. Różnica wyniosła więc aż 25,6 punktu procentowego. Tylko w dwóch krajach UE – na Litwie i w Bułgarii – różnica ta była w analizowanym okresie wyższa (wykres 3).

Wykres 3. Różnica między nominalną i realną skumulowaną zmianą PKB w latach 2019–2022

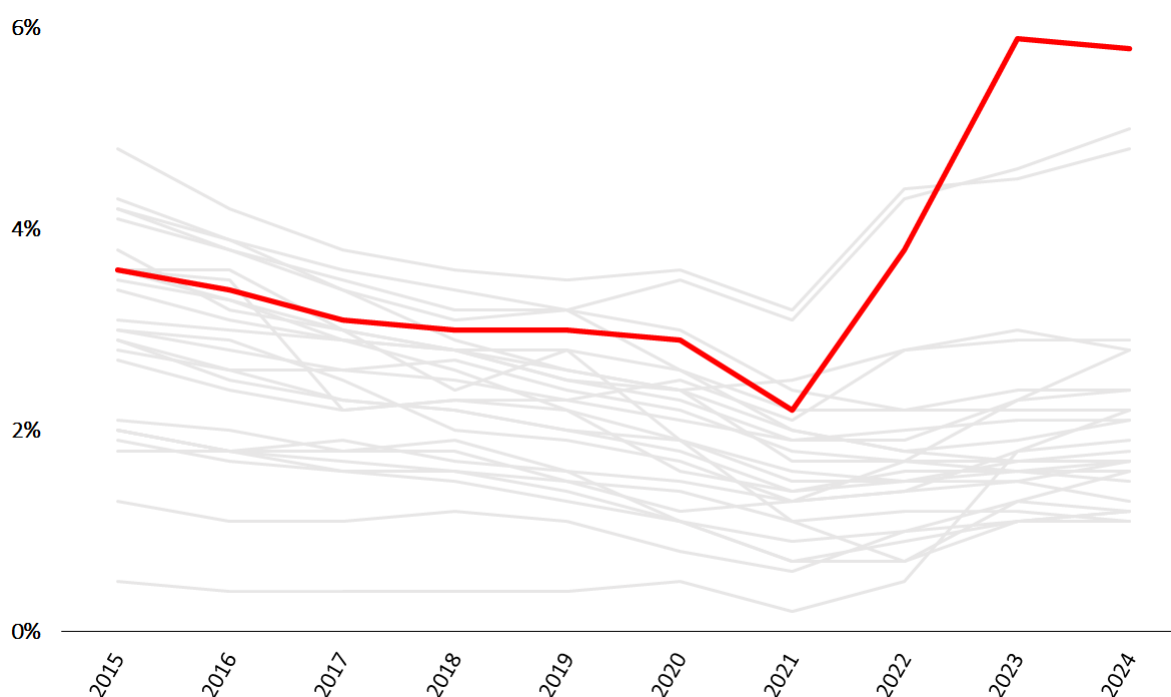


Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych AMECO

Wskaźnik długu publicznego do PKB jest użyteczną miarą, kiedy w czasach niskiej inflacji chce się porównać zadłużenie państw z uwzględnieniem wielkości ich gospodarek. Nie należy go jednak przedstawiać w oderwaniu od innych wskaźników ekonomicznych, w tym np. kosztów obsługi zadłużenia. Obecnie pięcioletnia rentowność polskich obligacji skarbowych wynosi ok. 6%, a w ostatnim półroczu zdarzało się nawet, że zbliżała się do 9%.

Ze względu na utrzymujący się deficyt sektora finansów publicznych i konieczność zrolowania zapadających w tym roku obligacji (wyemitowania nowego długu w celu spłacenia starego), polskie państwo, jak szacują ekonomiści banku Crédit Agricole, będzie musiało zaciągnąć w tym roku zobowiązania o wartości 422 mld zł (12,5% PKB)². Będzie to zadłużenie znacząco droższe od emitowanego jeszcze w 2021 roku. W efekcie, według prognozy Komisji Europejskiej, w 2023 i 2024 roku Polska będzie płaciła najwyższe odsetki od długu publicznego spośród wszystkich krajów UE – odpowiednio 5,9% i 5,8% (wykres 4).

Wykres 4. Koszty obsługi długu publicznego jako % długu publicznego w roku poprzednim. Polska na tle innych krajów UE



Źródło: Opracowanie własne FOR na podstawie danych AMECO

Spadek długu publicznego w stosunku do PKB wynikający z realnego wzrostu przy niskiej inflacji jest zjawiskiem pozytywnym i świadczącym o sile gospodarki i finansów publicznych. Obecnie jednak „wyrastanie z długu” odbywa się w Polsce za sprawą napędzanego inflacją wzrostu nominalnego. Koszty tego ponoszą gospodarstwa domowe, których oszczędności w szybkim tempie tracą na sile nabywczej.

² J. Borowski, K. Jaworski, J. Olipra, *Potrzeby pożyczkowe publicznego sektora wciąż (za) wysokie* [PDF], MAKROmapa, Crédit Agricole, 19 grudnia 2022, s. 7, <https://www.credit-agricole.pl/przedsiębiorstwa/serwis-ekonomiczny/makromapa/2022/potrzeby-pożyczkowe-publicznego-sektora-wciaż-za-wysokie>.

Inflacyjne „wyrastanie z długu” świadczy nie o sile gospodarki, która obecnie gwałtownie spowalnia, lecz o jej słabości.

Forum Obywatelskiego Rozwoju

FOR zostało założone w 2007 roku przez prof. Leszka Balcerowicza, aby skutecznie chronić wolność oraz promować prawdę i zdrowy rozsądek w dyskursie publicznym. Naszym celem jest zmiana świadomości Polaków oraz obowiązującego i planowanego prawa w kierunku wolnościowym.

FOR realizuje swoje cele poprzez organizację debat oraz publikację raportów i analiz podejmujących ważne tematy społeczno-gospodarcze, a w szczególności: stan finansów publicznych, sytuację na rynku pracy, wolność gospodarczą, wymiar sprawiedliwości i tworzenie prawa. Z inicjatywy FOR w centrum Warszawy i w Internecie został uruchomiony licznik długu publicznego, który zwraca uwagę na problem rosnącego zadłużenia państwa. Działania FOR to także projekty z zakresu edukacji ekonomicznej oraz udział w kampaniach na rzecz zwiększania frekwencji wyborczej.

Wspieraj nas!

Zdrowy rozsądek oraz wolnościowy punkt widzenia nie obronią się same. Potrzebują zaplanowanego, wytężonego, skutecznego wysiłku oraz Twojego wsparcia.

Jeśli jest Ci bliski porządek społeczny szanujący wolność i obawiasz się nierozsądnych decyzji polityków udających na Twój koszt Świętych Mikołajów, wesprzyj finansowo nasze działania.

Wyślij przelew na konto FOR (w PLN): 68 1090 1883 0000 0001 0689 0629

W sprawie darowizn możesz się skontaktować z:

Kinga Królik - członkini zarządu, kierownik administracyjno-finansowy FOR

tel. 691 908 904

e-mail: kinga.krolik@for.org.pl

Już dziś pomóż nam chronić wolność – obdarz nas swoim wsparciem i zaufaniem.

KONTAKT DO AUTORÓW



Marcin Zieliński

Członek zarządu i główny ekonomista FOR

e-mail: marcin.zielinski@for.org.pl

Twitter: [@MA_Zielinski](https://twitter.com/MA_Zielinski)



Bartłomiej Jabrzyk

Analityk FOR

e-mail: bartlomiej.jabrzyk@for.org.pl

Fundacja Forum Obywatelskiego Rozwoju – FOR

ul. Ignacego Krasickiego 9A

02-628 Warszawa

tel. 22 628 85 11

e-mail: info@for.org.pl

www.for.org.pl